

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

LÆREPLAN FOR FAGET

ENGELSK

INDHOLD

Indledning	3
Skolens opgave	3
Læreplanernes opbygning	4
Tværgående temaer	5
Fagformål	8
Introduktion	8
Trinforløb for 4. klasses trin	9
Mundtlig kommunikation	9
Skriftlig kommunikation	10
Kultur og samfund	11
Trinforløb for 5.-6. klasses trin	13
Mundtlig kommunikation	13
Skriftlig kommunikation	14
Kultur og samfund	15
Trinforløb for 7.-9. klasses trin	17
Mundtlig kommunikation	17
Skriftlig kommunikation	18
Kultur og samfund	19
Trinforløb for 10. klasses trin	21
Mundtlig kommunikation	21
Skriftlig kommunikation	22
Kultur og samfund	23
It og medier	25
Innovation og entreprenørskab	26
Kulturforståelse	27
Fagteamets overordnede plan	28
Evaluerings	29
Obligatorisk evaluering: Prøver og prøvelignende bidrag	31
Specifikt for engelsk	32
Kilder	33
Bilag	35
Pejlemærker for god undervisning	36
De vigtigste grammatiske betegnelser	37
Center for Pædagogik's læreplansgrupper	39

INDLEDNING

Dansk Skoleforening for Sydslesvigs læreplaner er gældende for 1.-10. klasse. Læreplanerne er bindende for undervisningen og opfylder de faglige krav, som stilles i de officielle slesvig-holstenske læreplaner for grundskolen 1.-4. klassesettrin og fællesskolen 5.-10. klassesettrin, men ligger ellers i form og indhold så tæt op ad de danske læreplaner – forenkledede Fælles Mål – som muligt. Læreplanerne for fagene knytter an til det pædagogiske arbejde, som dagtilbuddet ud fra pædagogiske læreplaner er forpligtet på. Læreplanerne er derfor også på tværs af fagene en ledetråd for skolens pædagogiske arbejde fra vuggestue til gymnasium ved Skoleforeningen.

SKOLENS OPGAVER

Læreplanerne er i overensstemmelse med Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V.'s formålsparagraf¹ og skal sikre, at eleverne på de danske skoler tilegner sig viden om det danske mindretal i Sydslesvig og får mulighed for at vælge et eget tilhørsforhold til dette. Dansk Skoleforenings formålsparagraf og gældende lovgivning i vedtægterne beskriver endvidere visionen for vores skolevæsen og udstikker mål og idealer, som skal være ledende for skolens dagligdag:

- (1) Det er skolens opgave i samarbejde med forældrene at fremme elevernes tilegnelse af kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, der medvirker til den enkelte elevs alsidige, personlige udvikling.
- (2) Skolen må søge at skabe sådanne rammer for oplevelse, virkelyst og fordybelse, at eleverne udvikler erkendelse, fantasi og lyst til at lære, således at de opnår tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.
- (3) Skolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk og tysk kultur og bidrage til forståelse for andre kulturer og for menneskets samspil med naturen. Skolen forbereder eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og

pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens undervisning og hele daglige liv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Det betyder, at skolen...

er et værdifuldt bidrag til barnets og den unges dannelse og derfor skal udvikle undervisnings- og læringsmiljøet, så det støtter eleverne i deres dannelsesproces. Dette gør skolen ved at give plads til forskellighed, hvor der aktivt skabes trivsel, læring og udvikling for alle børn og unge i skolen. Det er centralt for elevernes trivsel, alsidige udvikling og muligheder at opleve sig som værdifulde deltagere i sociale og faglige fællesskaber. Derfor skal skolens arbejde tilrettelægges på en måde, der tilgodeser mange forskellige behov og skaber deltagelsesmuligheder for alle. Et øget fokus på de enkeltes udfordringer og styrker er med til at fremme gensidig accept og respekt.

Børn og unge i Sydslesvig vokser op i en flersproget kontekst, hvor sproget i dagtilbud, skoler og fritidstilbud er dansk. På vestkysten spiller frisisk desuden en væsentlig rolle. Samtidig skal de dygtiggøres til at deltage i det tyske samfund og til at kunne begå sig i en globaliseret og digitaliseret verden. Målet er derfor at opnå så høj en sproglig kompetence som mulig, da sproget på mange måder er nøglen til den enkeltes læring. Derudover er det danske sprog også en særlig identitetsmarkør for barnet og den unge i det danske mindretal i Sydslesvig. Den sprogdidaktiske opgave er derfor central i alle fag.

Ud over tilegnelsen af faglige kompetencer skal undervisningen i alle fag således bidrage til, at eleverne udvikler personlige kompetencer samt overordnede lærings-, social- og sprogkompetencer. Den løbende udvikling af disse overordnede kompetencer gør det i stigende grad muligt for eleverne at planlægge, analysere og evaluere deres egne læringsprocesser.

Skolerne er dannelses- og uddannelsesinstitutioner for det danske mindretal i Sydslesvig og for de med mindretallet samarbejdende frisere. De danske skoler har deres forankring i nationale, kulturelle, miljøbevidste og demokratiske

1 Vedtægter for Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V. vedtaget af Fællesrådet den 24. februar 2011 § 3.

værdier. Skolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk, tysk og frisisk kultur, ligesom den skal skabe rammer for, at eleverne kan udvikle nysgerrighed og forståelse for værdien af kulturel mangfoldighed, forståelse for vigtigheden af at tage ansvar for et bæredygtigt miljø samt aktivt medborgerskab. Sammen med mindretalsdimensionen, herunder forholdet mellem mindretal og flertal, er disse værdier og emner derfor tilgodeset i form af obligatoriske emner i fagene, ligesom de også indgår i de tværgående temaer, således at eleverne kan forholde sig til mindretalene i det dansk-tyske grænseland.

Undervisningen er det centrale sted...

hvor skolen omsætter sin dannelses- og uddannelsesopgave. Skolens undervisningsbegreb er meget bredt og går længere end den traditionelle opdeling i fag og lektioner. Den gode undervisning er overordnet den, som planlægges, gennemføres og evalueres af læreren i tæt samarbejde med teamet med udgangspunkt i en feedback- og evalueringskultur mellem elev og lærer. Den gode undervisning er endvidere varieret og differentieret i forhold til elevernes forskellige forudsætninger og erfaringsviden og er præget af en tydelig retning, struktur og forventninger. Se endvidere bilag 1 med Undervisningsministeriets 12 pejlemærker for god undervisning.

Frisisk på vestkysten

Skoleforeningen tilbyder frisiskaktiviteter under den frivillige undervisning på skolerne på vestkysten. For eleverne på Risum Skole/Risem Schölj gælder det, at de modtager undervisning, så dansk og frisisk er ligestillede sprog. Det betyder, at Skoleforeningens læreplaner for elever fra Risum Skole/Risem Schölj skal suppleres og reflekteres med mål for fagene.

LÆREPLANERNES OPBYGNING

Læreplanerne består af en beskrivelse af det enkelte fags formål, en kort introduktion til faget, en matrix over fagets kompetenceområder og kompetencemål med tilhørende uddybende beskrivelse samt vejledning for faget. Endvidere er der fire tværgående temaer: Sproglig udvikling, it og medier, innovation og entreprenørskab samt kulturforståelse.

Kompetencemål

Læreplanerne består af fagets centrale kompetenceområder,² der er ens for alle trinforløb, med tilhørende overordnede kompetencemål, der beskriver, hvad eleverne skal kunne på fagenes gældende trin. Kompetencemålene skal danne grundlag for lærerens planlægning af undervisningen samt dialog med skolens medarbejdere, forældre og elever om elevens læring.

De overordnede kompetencemål er bygget op af indtil seks **færdigheds- og vidensområder**.³ Færdigheds- og vidensområderne er konkrete mål, der beskriver de færdigheder og den viden, eleverne skal tilegne sig frem mod kompetencemålet. Færdigheds- og vidensområderne sikrer en systematik mellem det, eleverne skal kunne, og undervisningens indhold.

I lighed med de Forenklede Fælles Mål i Danmark gælder, at både kompetence-, færdigheds- og vidensmål er mål over middel. Det er således fælles mål for alle, men det forventes ikke, at alle elever opfylder målene til fulde. Hermed adskiller vores mål sig fra de slesvig-holstenske læreplaner, der opererer med mindstekrav til elevernes læring.

Målene er opstillet i **faser**, som tydeliggør den udvikling, eleverne skal igennem i trinforløbet i faget. Faserne er ikke knyttet til bestemte klassetrin. Det er op til læreren at tilrettelægge undervisningen inden for et trinforløb.

Målene og undervisningen tilgodeser de forskellige kravniveauer i forhold til de afslutningsmuligheder, der er i fællesskolen. Alle elever skal dog uanset forventet afslutningsniveau undervises og vurderes på de tre taksonomiske niveauer: I reproduktion, II anvendelse og reorganisering og III vurdering, perspektivering og refleksion.⁴

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i kompetenceområderne og under hensyntagen til de tværgående temaer, men skal samtidig også forholde sig til skolens og fagets overordnede formål.

- ² I faget matematik består læreplanen af fagets centrale stofområder.
- ³ I faget tysk arbejdes med KMK-Bildungsstandards.
- ⁴ Begreberne kan variere lidt i de enkelte fag.

Opmærksomhedspunkter

I læreplanerne for dansk og matematik er der indført opmærksomhedspunkter inden for kerneområder. Det er områder, som er grundlæggende for, at eleverne kan følge med i alle fag.

Opmærksomhedspunkterne beskriver det forventede minimumskrav inden for målene, der er nødvendigt for, at eleven kan følge med i undervisningen. Hvis en elev ikke når det niveau, der er beskrevet i opmærksomhedspunktet, er læreren forpligtet til gå i dialog med skolelederen og skolens ressourcepersoner om, hvordan eleven kan hjælpes. Nogle af opmærksomhedspunkterne indgår i Dansk Skoleforening for Sydslesvigs Fælles Evaluering.

TVÆRGÅENDE TEMAER

Der er fire tværgående temaer i læreplanerne, som skal integreres i undervisningen: **sproglig udvikling, it og medier, innovation og entreprenørskab** samt **kulturforståelse**. Temaerne er indarbejdet i fagenes læreplaner.

Sproglig udvikling

Mål for sproglig udvikling er indarbejdet i målene for fagene og er uddybet i Mål for Sprog og Læsning. Sprogarbejdet i skolen tager udgangspunkt i de særlige sproglige forhold, som fx den flersprogede kontekst, som eleverne i mindretallets skolevæsen i Sydslesvig naturligt befinder sig i. Eleverne skal udvikle strategier til udvikling af begreber og ordforråd, så deres sprogkundskaber ikke bliver en hindring for den faglige læring. Det er grundlæggende for sprogarbejdet i hele skoleforløbet, at der tages udgangspunkt i de fire sprogfærdigheder: lytte, samtale, læse og skrive. Sprog skabes i mange sammenhænge, og for at styrke elevernes kommunikative kompetence inddrages og veksles der mellem de fire sprogfærdigheder i undervisningen.

It og medier

It- og mediekompetencer bliver stadig mere centrale i samfundet – og derfor også i skolen. Eleverne skal kunne anvende it og forstå medierne og deres indflydelse på samfundet for derigennem at opnå kompetence til at kunne reflektere over egen brug af de sociale medier og til at opnå egne og fælles mål gennem medierne.

It- og mediekompetencer og evnen til at ajourføre dem er således væsentlige forudsætninger for, at man som borger kan tage aktivt del i et medialiseret og digitaliseret samfund.

I undervisningsforløb, hvor it og medier indgår, skal eleverne opnå og anvende en række digitale kompetencer under hensyntagen til skolens it-mæssige rammebetingelser.

Eleverne kan i løbet af et undervisningsforløb indtage forskellige positioner. I det tværgående tema it og medier opereres der med fire positioner:

- eleven som kritisk undersøger
- eleven som analyserende modtager
- eleven som målrettet og kreativ producent
- eleven som ansvarlig deltager.

I praksis er der tale om flydende grænser, men de fire elevpositioner beskriver og afgrænser nogle særlige kendetegn for elevernes læreprocesser.

Innovation og entreprenørskab

I det tværgående tema innovation og entreprenørskab skal eleverne udvikle innovative og entreprenante kompetencer, så de kan anvende deres personlige, faglige og sociale ressourcer, uanset om de vil påvirke deres eget liv, deltage aktivt i samfundet eller starte aktiviteter eller virksomheder.

Innovation og entreprenørskab er orienteret mod varierede og praksisorienterede undervisningsformer. Innovation og entreprenørskab kan indgå som integrerede dele af fagundervisningens indhold og form eller udmøntes i procesorienterede undervisningsforløb, der er karakteriseret ved processen fra ide til handling og realisering samt elevernes arbejde med viden i praksis. Der er således fokus på elevernes kompetencer til at skabe, udvikle og handle samt evne til at organisere, kommunikere og samarbejde.

Målet er at motivere eleverne til at indgå i samfundet som aktive medborgere, iværksættere og innovative medarbejdere. Samtidig skal eleverne gives forudsætninger for at håndtere de udfordringer og udnytte de muligheder, der er forbundet med at være individ i en foranderlig verden.

Kulturforståelse

Kulturforståelse er et tværgående tema og den grundlæggende dannelseshorisont, som Skoleforeningens vedtægter forpligter vores dagtilbud og skoler på. Skolens almindelige virksomhed og omdrejningspunkt i mindretallets hverdagsliv danner det naturlige fundament for dette tværgående tema og byder på særlige muligheder.

Temaet kulturforståelse lægger vægt på at videreudvikle elevernes kulturelle viden, forståelse og bevidsthed i et fordomsfrit læringsrum. Eleverne skal gennem arbejde med temaet opnå reflekteret indsigt i deres egen og andres kulturelle baggrund og herved sættes i stand til at anvende et komplekst og dynamisk kulturbegreb.

Eleverne skal få mulighed for at reflektere over deres egen virkelighed i relation til deres omverden. Temaet skal stimulere elevernes interesse for og evne til at stille spørgsmål til det danske mindretals selvforståelse for at nå forståelse for kulturelle fællesskaber, herunder især kulturelle mindretals betydning og vilkår lokalt, regionalt og internationalt.

Det tværgående tema kulturforståelse skal således fremme elevernes alsidige udvikling samt forbedre deres kulturelle kompetencer på forskellige niveauer. Eleverne skal både udvikle forståelse for kulturel kompleksitet og lære at gå i fordomsfri interkulturel dialog med andre (interkulturel kompetence). Eleverne skal endvidere få indsigt i, at kulturer er bundet sammen relationelt, påvirker hinanden gensidigt og er i stand til at komplementere hinanden og skabe nye transkulturelle fællesskaber (transkulturel kompetence).

Det tværgående tema kulturforståelse tager udgangspunkt i den præmis, at eleverne i Sydslesvig

vokser op i en flerkulturel kontekst med en skolehverdag i et mindretal omgivet af en flertalskultur. Temaet skal klæde eleverne på til at udvikle et reflekteret kulturelt ståsted og forberede dem på at blive medborgere i det lokale samfund, de lever i, samt verdensborgere i en globaliseret virkelighed.

Nøglen til denne begrebshorisont er elevernes egen sydslesvigske dagligdag præget af først og fremmest dansk, tysk, frisisk, plattysk og i stigende grad også engelsk samt andre sprog og kulturer.

Det frisiske mindretal er ligesom det danske mindretal og tyske flertal en del af Sydslesvig. For at eleverne skal kunne begå sig i det omgivende samfund, skal de således også stifte bekendtskab med frisisk sprog og kultur samt det frisiske mindretals vilkår.

Der er fokus på elevernes nysgerrighed på egne rødder og forståelse for andres. Temaet skal sådan fremme elevernes kritisk-analytiske sans og styrke deres evner til at interagere i komplekse kulturelle sammenhænge samt udvikle deres kompetencer til at skabe, udvikle og handle med kulturel bevidsthed.

Det tværgående tema tager højde for den særlige situation i mindretallets skoler, der gør alle aktører i skolevæsenet til naturlige kulturambassadører. Elevernes løbende fordybelse i processer, der udvikler deres kulturforståelse, er centralt i alle fag og lægger sig op ad temaerne sproglig udvikling og innovation og entreprenørskab.

Det handler om at italesætte og perspektivere kulturdimensionen i alle fag.

Begrebsafklaring

Entrepenørskab: Entrepenørskab er, når der bliver handlet på muligheder og gode idéer, og disse bliver omsat til værdi for andre. Den værdi, der skabes, kan være af økonomisk, kulturel eller social art.⁴

Viden: omfatter både viden om et emne og forståelse, dvs., om man er i stand til at sætte sin viden i sammenhæng og forklare den for andre. Kan være både om teori og praksis.

Færdigheder: omfatter brug af tilegnet viden til at gøre eller udføre opgaver og opgaveløsning. Kan være praktiske, kognitive, kreative eller kommunikative færdigheder.

Kompetencer: omfatter evnen til at anvende viden og færdigheder (personligt, socialt og meto- disk) i en given kontekst og/eller ny sammenhæng samt reflektere over opgaveløsningen.

Trinforløb: Hele skoleforløbet 1.-10. klasse er inddelt i fem trinforløb: 1-2. kl., 3-4. kl., 5-6. kl. 7-9. kl. og 10 kl. eller 7.-10. kl. (musik og billedkunst 9.-10. kl.).

Faser: Færdigheds- og vidensområderne er opdelt i faser, der viser den faglige progression hen til at kunne opfylde kompetencemålet. Faserne svarer til antal klassestrin. Faserne behøver dog ikke at følge klassestrinnet, og man kan godt arbejde med mere en én fase af gangen.

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser		
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	Finde tekst		
		1.	Eleven vurderer relevansen af søgeresultater på søgeresultatsider	Eleven har viden om søgemetoder og læsestrategier
		2.	Eleven kan gennemføre en billed- og fuldtekstsøgning	Eleven har viden om teknikker til billed- og fuldtekstsøgning

4 Definition fra Fonden for Entrepenørskab:

<http://www.ffe-ye.dk/undervisning/videregaende-uddannelser/entrepenoerskab>

FAGFORMÅL

Eleverne skal i faget engelsk udvikle sproglige, tekstmæssige og interkulturelle kompetencer, således at de kan anvende engelsk nationalt og globalt i deres aktuelle og fremtidige liv. Eleverne skal udvikle deres nysgerrighed og bevidsthed om engelsk sprog og kunne vælge egnede sprog-lærings- og kommunikationsstrategier som grundlag for fremmedsprogsindlæringen.

Stk. 2. Eleverne skal gennem varierede arbejdsformer med fokus på kommunikation, herunder internationale kontakter, opnå oplevelse, fordybelse og virkelyst. Herved skal eleverne bevare lysten til at beskæftige sig med sprog og kultur til fremme af deres alsidige udvikling.

Stk. 3. Eleverne skal arbejde med emner, der belyser, hvordan mennesker tænker og lever i den engelsksprogede verden, så de kan blive fortrolige med deres eget kulturelle ståsted i samspil med andre kulturer. Herigennem får eleverne mulighed for at udvikle deres forståelse for mennesker med forskellig kulturel baggrund og forberede sig til et liv som demokratiske borgere i et medialisert og digitaliseret globalt samfund.

INTRODUKTION

Faget engelsk er et obligatorisk fag i Dansk Skoleforening for Sydslesvig fra 4. til 10. klasse og er inddelt i fire trinforløb: **4. klasse, 5.-6. klasse, 7.-9. klasse og 10. klasse.**

Eleverne skal lære at kommunikere på engelsk på et selvstændigt niveau med mennesker fra hele verden på baggrund af deres viden om engelsk sprog og deres interkulturelle kompetencer.

Læreplanen i engelsk omfatter tre kompetenceområder: **mundtlig kommunikation, skriftlig kommunikation og kultur og samfund.**

Centralt i faget står arbejdet med de kommunikative, interkulturelle og tekstuelle kompetencer med udgangspunkt i et kommunikativt sprogsyn. Områderne hænger sammen således, at de forskellige kompetenceområder understøtter hinanden i et helhedssyn på sproglæring og -undervisning. Fasemål fra en fase indgår i arbejdet på de efterfølgende trin. De forskellige kompetencemål, færdigheds- og vidensmål skal desuden understøtte hinanden inden for den enkelte fase.

Faget engelsk skal anvendes som klasseværelsessprog i alle forløb også fra 4. klasse. Når der arbejdes med *sprogformidling* inddrages dog også sproget dansk, ligesom både tysk, dansk og frisisk inddrages funktionelt, når der arbejdes med ligheder og forskelle mellem sprogene.

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i kompetenceområderne og under hensyntagen til de tværgående temaer. Læreplanen beskriver undervisningens progression i fagets trinforløb og danner grundlag for en helhedsorienteret undervisning.

Det er væsentligt, at der i det enkelte undervisningsforløb arbejdes med flere færdigheds- og vidensmål på tværs af kompetenceområderne. Det skal endvidere tilstræbes, at undervisningen tilrettelægges, så den vekselvirker mellem den enkeltfaglige fordybelse og det tværfaglige arbejde.

Læs mere i vejledningen for faget engelsk.

Følgende er en uddybende beskrivelse af målene i fagets matrix – se særskilt bilag.

TRINFORLØB FOR 4. KLASSETRIN

Undervisningen bygger på, at eleverne bl.a. fra dansk- og tyskkundervisningen har kunnen, viden og erfaringer med hensyn til kommunikation, sprog og sprogbrug, læringsstrategier samt forståelse for deres omverden.

Hovedvægten lægges på det mundtlige arbejde. Gennem legeprægede aktiviteter opbygges elevernes sproglige selvtillid. Eleverne skal hjælpes til aktivt at konstruere mening gennem sammenkædning af sprog og handling.

Emneområderne skal dels være konkrete og virkelighedsnære, dels appellere til elevernes fantasi.

Det er centralt, at læreren taler engelsk til eleverne fra starten, da det er et vigtigt element i opbygningen af kommunikationsfærdigheder. Læreren skal tilpasse sit sprog til aldersgruppen og anvende kropssprog og mimik som vigtige elementer for elevernes forståelse.

MUNDTLIG KOMMUNIKATION

Kompetenceområdet **mundtlig kommunikation** omfatter seks færdigheds- og vidensområder:

- **Lytning** fokuserer på begyndende lyttefærdigheder og sproghandlinger.
- **Samtale** fokuserer på sproghandlinger og opbygningen af et fælles klasseværelsessprog.
- **Præsentation** fokuserer på præsentation af hverdagsemner og opbygningen af elevernes selvtillid.
- **Sprogligt fokus** fokuserer på ordforråd samt udtale og intonation.
- **Kommunikationsstrategier** fokuserer på mimik og gestik samt gættestrategier.
- **Sproglæringsstrategier** fokuserer på nysgerrighed og mod.

Lytning

I begynderundervisningen arbejdes der med lytteforståelse gennem legeprægede aktiviteter for at opbygge den sproglige selvtillid. Der arbejdes med varierede lytteaktiviteter som rim, remser og sange med hyppige gentagelser af ord og faste vendinger. Eleverne skal kunne genkende faste gentagne klasseværelsesrutiner, fx enkle hilsener, instruktioner og beskeder. Forståelse vises fx ved at reagere kropsligt vha. mimik samt ved at tegne eller udvælge billeder.

Eleverne skal have fokus på nøgleord og vendinger med henblik på at forstå helheden frem for detailforståelse. Eleverne skal gradvist kunne forstå små historier med støtte og senere fortællinger og dialoger om nære emner. Hjælp er nødvendig i hele forløbet. Jo større udfordringen er, jo mere støtte inddrages i form af billeder, konkrete genstande og hyppig gentagelse.

Samtale

Der skal arbejdes med elevernes sproglige selvtillid og kompetence gennem legeprægede aktiviteter. Eleverne skal forsøge at bruge sproget ved at imitere og gentage ord og fraser fra rim, remser og sange. Sprog og handling skal kædes sammen, og mimik og gestik skal understøtte det sproglige udtryk. Eleverne skal gradvist kunne anvende et fælles klasseværelsessprog med faste vendinger.

Senere i forløbet skal eleverne lære at stille og besvare enkle spørgsmål og at udføre enkle sproghandlinger, fx at hilse og anmode om noget. Sidst i forløbet skal de udføre enkle samtaler, hvor faste vendinger og sætningsrammer bruges som støtte.

Emneområderne skal være nære og konkrete og appellere til elevernes fantasi.

Præsentation

Eleverne skal opbygge deres mundtlige selvtilid mht. selv at kunne præsentere noget på engelsk gennem legeprægede aktiviteter, fx gennem gentagelser i kor med understøttelse af bevægelse og rytme.

Senere skal eleverne producere og fremlægge korte beskrivelser i par og grupper om nære emner, herunder gennem brug af digitale medier.

Sprogligt fokus

Elevernes sproglige nysgerrighed og opmærksomhed skal fastholdes og udbygges.

I begyndelsen skal eleverne opbygge et enkelt ordforråd ved at imitere og gentage hyppige ord og fraser.

Eleverne skal udvikle deres udtale og intonation samtidig med, at ordforrådet konsolideres. Dette sker gennem arbejde med rim og remser. Ved hyppig og varieret brug gøres sproget aktivt, fx gennem sproglege og ordkort. En liste over yderligere emner og ideer er tilføjet *Vejledning for faget engelsk* som bilag.

Eleverne skal opbygge deres ordforråd igennem betydningsfelter, fx tøj og dyr.

Eleverne skal lære enkle sproghandlinger og deres intonation at kende gennem arbejdet med instruktioner, spørgsmål og beskrivelser.

Efterhånden skal eleverne tilegne sig flere ord og fraser inden for 1000 hyppigt brugte ord. Der findes ikke en, men mange lister over hyppige ord på engelsk alt efter, hvor sproget tales. Antal ord her i vejledningen bruges til at angive progression.

Kommunikationsstrategier

Eleverne skal lære at anvende kommunikationsstrategier gennem kommunikative aktiviteter, fx gennem gestik. Deres selvtilid som sprogbrugere prioriteres i dette forløb højere end sproglig præcision.

Eleverne skal gradvist kunne anvende forskellige kommunikationsstrategier for at fastholde en interaktion med udgangspunkt i faste fraser på engelsk og dansk/tyskbaserede strategier.

Sproglæringsstrategier

Eleverne skal lære at bruge billedmateriale som sproglig støtte.

Eleverne skal lære at finde forskelle og ligheder mellem egne og andre sprog.

Eleverne skal udvikle en forståelse for betydningen af gentagelse og sproglig produktion.

Undervisningen skal tage udgangspunkt i elevernes nysgerrighed og sproglige opmærksomhed samt deres sproglige forudsætninger fra dansk- og tyskundervisningen og skal byde på mange muligheder for at få forskellige sproglige erfaringer.

SKRIFTLIG KOMMUNIKATION

Kompetenceområdet **skriftlig kommunikation** omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

- **Læsning** fokuserer på begyndende læsefærdigheder og forståelse af trykte tekster.
- **Skrivning** fokuserer på leg med korte tekster og mulighed for at skrive personlige beretninger.
- **Sprogligt fokus** fokuserer på stavning, sætningsopbygning og grammatik.
- **Sproglæringsstrategier** fokuserer på teknikker til opbygning af skriftlig kommunikation og til synliggørelse af sammenhæng mellem skrift og tale.

Læsning

Eleverne skal kunne genkende enkelte ord, som er meningsfyldte, og som er ens på dansk og

engelsk. I begyndelsen af forløbet arbejdes der udelukkende med det mundtlige sprog, fx gennem leg, historielæsning og spil.

Eleverne skal lære at læse med støtte i lytning, fx e-bøger og spil.

Eleverne skal gradvist lære at læse korte beskrivelser, instruktioner og fortællende tekster, fx nogle der er kendt fra dansk. Eleverne skal lære at bruge billeder, billedbaserede ordlister og før-læseaktiviteter som støtte.

Skrivning

Eleverne skal lære, at der er sammenhæng mellem det talte og det skrevne sprog samt mellem læsning og skrivning. Skrivning skal derfor hænge tæt sammen med de mundtlige aktiviteter og læsning.

Eleverne skal lære, at skrift er kommunikation. Dette sker gennem legeskrivning som en kommunikativ aktivitet og gennem brug af it.

Senere skal eleverne kunne skrive små tekster, gerne ved hjælp af faste fraser og sætningskabeloner. Fokus er på kommunikation, fx små personlige beretninger. Det sproglige fokus er på enkle konjunktioner, fx and og then.

Sprogligt fokus

Eleverne skal fastholde og udbygge deres sproglige nysgerrighed og opmærksomhed.

Eleverne skal kunne bruge sætningskabeloner i den første skrivning, fx ved at indsætte et enkelt ord eller sætte givne ord i rækkefølge. De skal efterhånden kunne kombinere faste fraser og sætninger, så der dannes en tekst.

Der fokuseres også på det sproglige arbejde under de andre overskrifter, hvor der bl.a. lægges vægt på fx ordforråd.

Sproglæringsstrategier

Eleverne skal udvikle deres sproglige selvtillid, så de tør og har lyst til at bruge sproget så meget som muligt. De skal have lyst til og mod på at benytte engelsk skriftsprog. Fejl skal anses som et centralt element i hypoteseafprøvningen. Læreren skal give målrettet feedback som støtte til sprogtilegnelsen.

Eleverne skal lære at genkende engelske ord i deres omgivelser, fx på plakater og i reklamer, og bruge dem i sprogtilegnelsen.

Senere skal de lære at anvende billedordbøger og onlineresourcer.

Sidst i forløbet skal eleverne kunne udnytte og eksperimentere med sammenhængen mellem det mundtlige sprog og det skriftlige sprog, fx ved at bruge lydoptagelser inden de skriver.

KULTUR OG SAMFUND

Kompetenceområdet **kultur og samfund** omfatter tre færdigheds- og vidensområder:

- **Interkulturel kontakt** fokuserer på elevernes begyndende kontakt til den engelsksprogede verden.
- **Engelsk som adgang til verden** fokuserer på elevernes begyndende opmærksomhed på engelsk som et verdenssprog.
- **Tekst og medier** fokuserer på enkle genrer og brug af medier, som underbygger arbejdet med kultur og samfund.

Interkulturel kontakt

Den interkulturelle kontakt starter med, at eleverne er i kontakt med kulturelle produkter som lege og sange fra engelsksprogede kulturer og har viden om børnetraditioner fra andre lande. Senere kan eleverne introduceres for små børnehistorier fra engelsktalende lande, der kan

udvides med historier fra hverdagen, som kan vise forskellige levevilkår for forskellige børn.

Eleverne skal grundlægge en interkulturel kompetence i engelskfaget. For nogle elever er engelsk som første fremmedsprog den første adgang til en anden kultur end den kendte fra

hjemmet. Eleverne skal opbygge en forståelse af engelsksproget kultur og samfund og sammenhæng mellem sprog og kultur. Dette sker gennem fokus på børns hverdag og traditioner. Valg af billedmateriale og andre tekster skal foretages på basis af disses kulturbærende betydning. Senere skal eleverne opnå en første indsigt i hverdagsliv og værdier i egen og i engelsksprogede kulturer og områder. De skal udvikle deres opmærksomhed på sammenhængen mellem sprog, kultur og forståelse af sig selv. Der arbejdes med historier og fortællinger fra børns dagligdag.

Engelsk som adgang til verden

Eleverne er ofte tidligt opmærksomme på, at de er i kontakt med det engelske sprog, og det skal støttes og udnyttes i undervisningen til sproglig og kulturel opmærksomhed. Eleverne kan blive opmærksomme på ord og steder, hvor der anvendes engelsk, især når de så småt begynder at arbejde med den skriftlige kommunikation. Eleverne vil efterhånden kunne se forskelle og ligheder mellem engelsk, dansk, tysk og frisisk og at udtale og intonation er ret forskellig.

I begyndelsen skal eleverne opdage, at engelsk bruges i mange sammenhænge både ude i verden og i Danmark og Tyskland. Senere skal eleverne forstå, at mange ord ligner hinanden på deres modersmål. Sidst i forløbet skal eleverne genkende varianter af engelsk, fx gennem lytte-tekster.

Tekst og medier

I starten skal eleverne genkende enkle genrer ved at deltage i fællesarbejde med sange, rim og remser, der understøttes af billeder og lyd. Dette sker fx gennem anvendelse af enkle ordforrådsprogrammer, opgavesites på internettet og enkle spil-universer. Senere skal eleverne kunne anvende enkle genrer i forskellige former, fx gennem mobiloptagelser og talebobler til billedhistorier. Elevernes eget medieforbrug skal inddrages som en ressource i arbejdet.

Der fokuseres også på det sproglige arbejde under de andre overskrifter, hvor der bl.a. lægges vægt på fx ordforråd.

TRINFORLØB FOR 5.-6. KLASSETRIN

Der er fokus på emner fra elevernes hverdag og interesseområder. Gennem mundtlig og skriftlig kommunikation videreudvikles deres kommunikationsfærdighed og sproglige bevidsthed.

Det mundtlige arbejde udgør stadig den største del af arbejdet med sproget, men det er vigtigt, at skriftsproget understøtter mundtligheden. Samtidig opbygges det skriftlige arbejde lang-

somt som et selvstændigt kommunikativt redskab.

Faglig læsning i engelsk introduceres i 5. klasse, således at der bygges på den viden, eleverne har fra dansk, tysk og de andre fag.

Undervisningen foregår på engelsk.

MUNDTLIG KOMMUNIKATION

Kompetenceområdet **mundtlig kommunikation** omfatter seks færdigheds- og vidensområder:

- **Lytning** fokuserer på forskellige måder at lytte på.
- **Samtale** fokuserer på udveksling af informationer og meninger.
- **Præsentation** fokuserer på den mundtlige udtryksfærdighed.
- **Sprogligt fokus** fokuserer på ordforråd, udtale og intonation.
- **Kommunikationsstrategier** fokuserer på omskrivninger og gættestrategier.
- **Sproglæringsstrategier** fokuserer på feedback.

Lytning

Eleverne skal kunne forstå flere former for talt engelsk og skal kunne gætte kvalificeret. Lyd- og billedmedier skal omfatte kendte emner med en stigende sproglig sværhedsgrad, talehastighed, mere komplekst ordforråd og forskellige sproglige varianter, der udfordrer elevernes forståelse.

Eleverne skal efterhånden oparbejde forståelse for, at der findes forskellige lyttemåder til forskellige tekster også på fremmedsproget. I begyndelsen skal der arbejdes med lette fagtekster som supplement til den oplevelsesprægede lytning.

Eleverne skal først i forløbet kunne lytte efter hovedindhold og senere efter detaljer. Der arbejdes med forskellige før-, under- og efter-lytteaktiviteter, fx hyppige små elevsamtaler om de berørte emner som støtte til forståelsen.

Samtale

I starten skal eleverne kunne indgå i minisamtaler med fokus på hyppige ord og fraser. Efterhånden skal eleverne kunne anvende engelsk selvstændigt i mere varierede sammenhænge, fx dramatiseringer og rollespil.

Senere skal eleverne kunne udveksle meninger og synspunkter om emner og oplevelser af personlig interesse. Der arbejdes med at uddrage og udveksle informationer fra skønlitterære tekster samt enkle fagtekster.

Sidst i forløbet skal eleverne kunne indgå i spontane samtaler med andre elever. Der skal arbejdes med elevernes tilegnelse af centrale indlednings- og afslutningsudtryk og centrale sproghandlinger, fx at bede om informationer og udtrykke enighed/uenighed. Dette sker gennem kommunikative aktiviteter, således at mange taler med mange.

Præsentation

Eleverne skal lære at udtrykke sig i længere sammenhænge, gennem fremlæggelse af et forberedt emne og med brug af forskellige fremlæggelsesformer. Undervejs arbejdes med at omsætte egne oplevelser, ønsker og drømme i korte fortællinger, fx med brug af it.

Eleverne skal lære at præsentere et forberedt stof på forskellige måder i klassen, herunder gennem brug af digitale værktøjer.

Sidst i forløbet skal eleverne kunne bearbejde udleveret information til korte fremlæggelser og evt. kunne omsætte disse til andre genrer. Eleverne skal kunne uddrage nøgleord fra faktatekster og anden information samt anvende disse til mundtlige fremlæggelser af stigende sværhedsgrad.

Sprogligt fokus

Eleverne skal øge deres opmærksomhed på den sproglige form gennem meningsfuld brug af engelsk. Fasemål under sprogligt fokus for skriftlig kommunikation inddrages også i det mundtlige arbejde.

Eleverne skal udvikle deres ordforråd gennem systematisk og konsoliderende arbejde med de 2000 hyppigt brugte ord. Dette skal ske gennem brug af ordforrådsøvelser, fx med at finde synonymer og overbegreber. De skal også lære de mest centrale fagsproglige ord i forbindelse med emnelæsning.

Eleverne skal udvikle en tydelig udtale samt hensigtsmæssig intonation og talehastighed, bl.a. via digitale optagelser.

Kommunikationsstrategier

Undervisningen skal fastholde elevernes lyst og mod til at udtrykke sig, selv når sproget ikke rækker. De skal udvikle strategier til at risikere snarere end at reducere. De skal videreudvikle deres brug af forskellige strategier, fx med at omskrive og gætte.

For at kunne fastholde en aktiv rolle i samtalen og turde kommunikere på engelsk skal eleverne lære at anvende relevante turtagningsgambitter til at fastholde og tage ordet. De skal lære udtryk til at appellere om hjælp og til at omskrive og generalisere.

Sproglæringsstrategier

Eleverne skal lære at forstå betydningen af at søge og udnytte forskellige former for feedback.

Eleverne skal forstå betydningen af at anvende engelsk så meget som muligt uden for skolen, både gennem opsøgning af forskellige former for input og gennem egen brug af sproget.

SKRIFTLIG KOMMUNIKATION

Kompetenceområdet **skriftlig kommunikation** omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

- **Læsning** fokuserer på de voksende læsefærdigheder i forbindelse med forskellige typer af tekster.
- **Skrivning** fokuserer på brug af skriftlighed til information og fortællinger.
- **Sprogligt fokus** fokuserer på stavning, sætningsopbygning og grammatik.
- **Sproglæringsstrategier** fokuserer på strategier til at skabe større selvstændighed i arbejdet med skrevne tekster.

Læsning

Eleverne skal efterhånden få en forståelse for, at der findes forskellige læsemåder til forskellige tekster også på fremmedsproget, fx skimming og scanning. I begyndelsen skal der arbejdes med lette fagtekster som supplement til den oplevelsesprægede læsning.

Eleverne skal kunne læse egne udvalgte tekster ekstensivt. Teksterne er korte i starten og bliver længere gennem forløbet og vælges ud fra deres meningsfuldhed for eleverne. Eleverne skal

udvikle hensigtsmæssige læsestrategier gennem før-, under- og efter-læsningsaktiviteter.

Eleverne skal kunne forstå hovedindhold af en tekst med mere eller mindre støtte. Senere skal de kunne læse efter detaljer og sammenhænge med brug af forskellige læsemåder, afhængigt af læsningens formål. Der sættes fokus på kendte ord, fraser og strukturer, så læsningen kan ske uden brug af hjælpemidler for at træne gættestrategier.

Skrivning

Skrivningen skal foregå med udgangspunkt i de mundtlige færdigheder og i læsning. Eleverne skal lære at bruge det, de har lært mundtligt eller har læst i meningsfulde sammenhænge skriftligt.

Senere skal eleverne kunne udtrykke sig i længere, sammenhængende tekster med voksende sproglig præcision og formalitet.

Mod slutningen skal eleverne kunne producere skriftlige tekster, som har sammenhæng både i indhold og form. Der er fokus på at skrive korte tekster med struktur, klar sammenhæng, afsnit, punktum og et udvalg af sætningsforbindere, der understøtter indholdet.

Skriftlighed skal udnyttes til at arbejde systematisk med det sproglige fokus samtidig med, at det kommunikative sigte fastholdes. Læreren skal målrette og dosere sin feedback under hensyn til elevens sproglige forudsætninger og potentialer samt skrivningens formål.

Sprogligt fokus

Gennem meningsfuld brug af tekstarbejde skal eleverne opnå øget opmærksomhed på den sproglige form. De skal kunne anvende ordstilling og den basale grammatik i forhold til kommunikationens funktionelle sammenhæng. Fasemål under sprogligt fokus for mundtlig kommunikation inddrages også i det skriftlige arbejde.

Sidst i forløbet skal eleverne kunne arbejde med sproglig forbedring af egne tekster med an-

vendelse af viden om fx sætningsforbindere og grammatik.

Sproglæringsstrategier

I begyndelsen skal eleverne lære at anvende gættestrategier, som en central strategi ved læsning. Ukendte ord i en tekst kan gættes både ud fra kendskab til et emne, billeder ved teksten, overskrifter og ud fra afkodning af enkeltord. Eleverne skal præsenteres for disse strategier, og de skal lære at udnytte disse.

Senere er der fokus på læringsstrategier til skrivning. Eleverne skal lære at strukturere en tekst. Det kan fx øves ved, at man sammensætter tekstbidder til en hel tekst og ser modeltekster, før man selv skriver.

Eleverne skal lære at overføre kendte læse- og skrivestrategier fra dansk og tysk.

Eleverne skal lære fordele ved at samarbejde i de forskellige faser i skriveprocessen, både i forhold til at planlægge, skrive og rette tekster.

Senere skal eleverne lære flere af fagets forskellige hjælpemidler at kende, fx stavekontrol, søgemaskiner, grammatiske oversigter og ordbøger. Eleverne skal lære hensigtsmæssig og kritisk brug af ordbog, så de gradvist vænnes til at arbejde selvstændigt. I denne forbindelse skal de lære at forstå de latinske grammatiske betegnelser. Eleverne skal lære at udnytte computeren til støtte og udvikling af deres sprogtilegnelse.

KULTUR OG SAMFUND

Kompetenceområdet kultur og samfund omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

- **Interkulturel kontakt** fokuserer på elevernes mulighed for at forstå kultur og for at indgå i kulturmøder.
- **Engelsk som adgang til verden** fokuserer på elevernes bevidsthed om det engelske sprogs særlige status som lingua franca som redskab til at indgå i konkrete internationale kontakter.
- **Tekst og medier** fokuserer på de kendetegn, der er ved engelsksprogede tekster i forskellige genrer, og på sammenhængen mellem tekstens sociale formål og sproglige udformning.
- **Sprogformidling** fokuserer på elevens evne til at gå ind og ud af dansk og engelsk.

Interkulturel kontakt

Eleverne skal kunne fortælle om egne traditi-

oner og om deres egen dagligdag. Elevernes nysgerrighed over for kultur- og samfundsforhold

i engelsktalende lande skal styrkes, ved at der fokuseres på mange nuancerede måder at leve på. Undervisningen skal tage udgangspunkt i varierede, aldersrelevante tekster og emner, som kan give eleverne mulighed for at forstå forskelle og ligheder i forskellige kulturelle og samfundsmæssige grupper. I starten skal eleverne blive opmærksomme på, at sådanne forskelle og ligheder eksisterer, og at diversitet er en ressource. Gradvist skal eleverne både kunne fortælle om disse og kunne indgå i kulturmøder. Kulturmøder kræver forberedelse, fx gennem et fælles arbejde på klassen, men eleverne skal også turde tage initiativ til egne kulturmøder, fx på internettet eller ved at chatte på onlinespil, dog under forudsætning af, at gældende lovgivning på området er overholdt. Eleverne skal oparbejde en dynamisk kulturforståelse, hvor kultur er noget, der skabes i en gruppe, og hvor kultur udvikler sig hele tiden. Derfor skal der fokuseres på særlige grupper inden for engelsksprogede områder.

Engelsk som adgang til verden

Eleverne skal kunne høre og gøres opmærksomme på udtaleforskelle på forskellige typer af engelsk, fx når de ser film og optagelser med børn fra andre lande, der taler om deres hverdag. Eleverne skal blive nysgerrige på forskellige former for og brug af engelsk ude i verden. Eleverne skal forstå, at engelsk har en global funktion som et fælles kommunikationsmiddel også for folk, som ikke har engelsk som modersmål. Gennem lærerstøttede kulturmøder skal eleverne opleve, at engelsk giver adgang til verden, fx gennem udveksling af fællesproducerede tekster som kollager og lydoptagelser. Senere skal eleverne

arbejde med mere selvstændige kontakter med andre i udlandet, hvor de fx opsøger informationer og chatter i sikre fora med andre unge på engelsk.

Tekst og medier

I starten skal eleverne kunne genkende træk ved enkle fagtekster med lyd og billedstøtte. Der skal anvendes lyd- og billedmedier, som omfatter centrale emner med en højere sproglig sværhedsgrad, der udfordrer elevernes forståelse og deres evne til at gætte kvalificeret. Der arbejdes med en variation af genrer igennem forløbet som fx interviews, fagtekster og forskellige fiktionstekster. Eleverne skal lære at kunne genkende enkle træk i fiktionstekster og at indgå i komparative diskussioner om fx de interkulturelle aspekter, som teksterne indeholder. Eleverne skal kunne uddrage informationer fra egnede internetsider og skal gradvist lære at kunne udnytte informationer fra forskellige digitale værktøjer, fx blogs og internetbaserede spil. Elevernes eget medieforbrug skal inddrages som en ressource i arbejdet.

Sprogformidling

I denne fase skal eleverne mundtligt kunne formidle enkle faste vendinger og udtryk mellem dansk og engelsk. Det kan være med udgangspunkt i høflighedsfraser, *greetings*, hvor de parvis taler om og gengiver, hvordan disse kan give mening på både engelsk og dansk. Eleverne skal kunne finde centrale punkter i en tekst og gengive disse i hovedtræk både fra dansk og til engelsk og omvendt.

TRINFORLØB FOR 7.-9. KLASSETRIN

Eleverne skal arbejde med emner af personlig, kulturel og samfundsmæssig relevans.

større fokus som et selvstændigt kommunikativt redskab.

Sproget bruges fortsat som kommunikationsmiddel, men med øget fokus på formål, præcision og nuancering. Det skriftlige arbejde skal nu have

Undervisningen skal foregå på engelsk og skal forberede eleverne på den senere anvendelse af engelsk i uddannelsessystemet.

MUNDTLIG KOMMUNIKATION

Kompetenceområdet **mundtlig kommunikation** omfatter seks færdigheds- og vidensområder:

- **Lytning** fokuserer på forskellige varianter af talt engelsk.
- **Samtale** fokuserer på spontane samtaler.
- **Præsentation** fokuserer på kilder og præsentationsformer.
- **Sprogligt fokus** fokuserer på ordforråd samt udtale og intonation.
- **Kommunikationsstrategier** fokuserer på fleksible valg af strategier.
- **Sproglæringsstrategier** fokuserer på selvstændige arbejdsformer.

Lytning

Elever, der forventes at afslutte efter 9. klasse, skal kunne forstå enkle lyttetekster og gradvist arbejde hen imod forståelse af et naturligt tale tempo, som kræves af elever, der forventes at afslutte efter 10. klassetrin. Der skal fortsat fokuseres på lytning inden for en stadig bredere emnekreds, der omfatter personlige, kulturelle og samfundsmæssige emner. Der skal så vidt muligt anvendes autentiske tekster, der indeholder forskellige regionale og sociale varianter.

Eleverne skal kunne forstå hovedindhold og specifik information af autentisk engelsk gennem brug af forskellige lytteteknikker.

Samtale

Eleverne skal kunne og have lyst til at udtrykke sig mundtligt på engelsk i meningsfulde sammenhænge flydende og med rimelig lethed afpasset situationen.

Eleverne skal kunne benytte engelsk i alle klasse- og samarbejdssituationer. Sproget som kommunikationsmiddel er fortsat i centrum, men med øgede forventninger til rimelig præcision og nuancering og større sproglig bevidsthed, specielt i

forhold til elever, som ønsker at fortsætte på 10. klassetrin.

Eleverne skal udvikle deres kendskab til centrale samtalemønstre, turtagning gennem brug af gambitter, hyppigt anvendte talesprogs vendinger og høflighedsfraser. Gennem arbejdet med it og medier, simuleringer og gradvis mere kontakt med engelsktalende personer med lærerstøtte skal sprogbrugen udvikles og afpasses efter situation og modtager.

Præsentation

Eleverne skal kunne søge, udvælge, bearbejde og formidle informationer til forskellige grupper af modtagere. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at præsentere emner på engelsk i forskellige kommunikative situationer. Her inddrages forskellige præsentationsformer, herunder kreative og it-baserede.

Eleverne skal kunne anvende centrale informationer fra forskellige kilder og omsætte indholdet til en struktureret fremlæggelse, hvor de også redegør for egne synspunkter.

Sprogligt fokus

Eleverne skal fortsat arbejde med at opbygge et tilstrækkeligt og forholdsvis præcist ordforråd. For elever, der forventes at fortsætte på 10. klassesettrin, arbejdes der foruden med et nuanceret ordforråd, herunder hyppige idiomatiske vendinger og kollokationer, fx tall man/high wall.

Eleverne skal udvikle deres ordforråd med mindre hyppige ord og vendinger, som ligger inden for de 3000 hyppigt brugte ord, herunder emnerelaterede fagord.

Fasemål under sprogligt fokus for skriftlig kommunikation inddrages også i det mundtlige arbejde.

Kommunikationsstrategier

Elevernes mundtlige færdigheder skal udvikles gennem brug af varierede og hensigtsmæssige strategier med fokus på at kunne fastholde emne og samtaleret.

Eleverne skal arbejde på at kunne rette sig selv med det formål at reformulere en ytring for at blive forstået. Engelskbaserede strategier, fx omskrivning og brug af synonyme og overbegreber, skal anvendes systematisk for at undgå, at samtalen går i stå. Fyldord, tøyen og gentagelser benyttes for at give tænketid, mens man taler.

Sproglæringsstrategier

Eleverne skal udvikle selvstændige arbejdsformer, både når de arbejder alene og i grupper. Det gælder især for elever, der forventes at fortsætte på 10. klassesettrin.

Eleverne skal arbejde med strategier til at finde, vurdere og anvende informationer fra internettet og engelsksprogede kilder, fx i forbindelse med fremlæggelser.

Efterhånden skal eleverne lære processer til selvstændigt at søge og formidle information til forskellige grupper af modtagere med inddragelse af teknikker til varierede præsentationsformer.

SKRIFTLIG KOMMUNIKATION

Kompetenceområdet **skriftlig kommunikation** omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

- **Læsning** fokuserer på selvstændig læsning af stadig mere komplekse tekster i forskellige genrer.
- **Skrivning** fokuserer på brug af skriftlighed, der passer til den kommunikative situation og med en rimelig sproglig præcision.
- **Sprogligt fokus** fokuserer på stavning, sætningsopbygning og grammatik.
- **Sproglæringsstrategier** fokuserer på relevante strategier for såvel selvstændigt arbejde som samarbejde i det skriftlige arbejde.

Læsning

Eleverne skal kunne læse, forstå og vurdere mere komplekse, autentiske tekster, både argumenterende og forskellige multimodale tekster af varierende omfang om forskellige emner. Eleverne skal have fokus på, at alle tekster er udtryk for synspunkter og underliggende budskaber. Dette foregår ved tematisk arbejde med tekster, som tilsammen giver forskellige vinkler på det tema, der arbejdes med.

Skrivning

Eleverne skal have opmærksomhed på, at tekster skrives i en sammenhæng, hvor hensigt, mod-

tager og situation danner en ramme for genre, struktur og sprog. Eleverne skal arbejde med struktur i hele teksten, i afsnit, i den enkelte sætning og i ord og fraser.

Skrivningen skal stadig støttes, fx gennem brug af modeltekster, fællesskrivning på klassen, brug af skabeloner og samskrivning.

Skrivningen bliver i dette forløb mere kompleks både sprogligt og indholdsmæssigt.

Sprogligt fokus

Eleverne skal arbejde med funktionel grammatik ved at fokusere på sammenhængen mellem teksters formål og de sproglige valg.

Eleverne skal arbejde med øget sproglig præcision både i forhold til ordforråd, grammatik og tekststruktur. Dette sker gennem brug af computerens stave- og grammatikkontrol, elektroniske ordbøger samt grammatiske oversigter til hjælp ved stavning og tegnsætning.

Fasemål under sprogligt fokus for mundtlig kommunikation inddrages også i det skriftlige arbejde.

Sproglæringsstrategier

Eleverne skal arbejde med elev-til-elev respons, hvor eleverne kan støtte sig til kriterier for gode

tekster og modeller for responsgivning. På vej mod en større selvstændighed i skrivningen er der som læringsstrategi fokus på samarbejdet mellem eleverne.

Eleverne skal have fokus på, hvad man leder efter i en modeltekst for at kunne forstå de sproglige normer for tekster, fx opbygning af tekst og afsnit samt valg af ord og sætningsforbindere.

Eleverne skal stadig have hjælp til at anvende ordbøger og andre ressourcer i arbejdet med skriftlig kommunikation, herunder it-baserede.

For at understøtte den mere komplekse læsning, skal der arbejdes videre med elevernes brug af gættestrategier.

KULTUR OG SAMFUND

Kompetenceområdet **kultur og samfund** omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

- **Interkulturel kontakt** fokuserer på forståelse af karakteristika ved kulturmøder.
- **Engelsk som adgang til verden** fokuserer på bevidsthed om sproglige varianter og betydningen af engelsk på globalt plan.
- **Tekst og medier** fokuserer på selvstændig produktion af tekster i forskellige genrer med inddragelse af hensigtsmæssige sproglige valg.
- **Sprogformidling** fokuserer på elevens evne til at gå ind og ud af dansk og engelsk.

Interkulturel kontakt

Eleverne skal kunne give eksempler på forskelle og ligheder. Det skal de gøre på baggrund af enkel faglig viden om nogle få engelsksprogede lande og kulturer. Desuden skal eleverne kunne forstå forskelle og ligheder i enkle kulturmøder og selv kunne indgå i enkle, forberedte kulturmøder, hvilket betyder, at de skal have viden om sproglige regler, normer og værdier. Eleverne skal klædes på til at undgå stereotyper og misforståelser ved at arbejde med potentielle konflikt-punkter og kulturmøder. På basis af den interkulturelle forståelse skal de efterhånden kunne agere både selvstændigt og fleksibelt i mere spontane møder, som også omhandler viden om engelsksprogede kulturer og samfundsforhold.

Engelsk som adgang til verden

Eleverne skal kunne udveksle enkle informationer og produkter i form af fx billedcollager med elever i udlandet. De skal blive bevidste om, hvor og hvordan man kan komme i kontakt med mennesker uden for deres eget hjemland. Senere skal de være lidt mere i kontakt internationalt og bruge deres sprog. Det kan med fordel være kontakt til andre elever, der anvender engelsk som lingua franca. Eleverne skal helst være kommet frem til, at de selv tør tage initiativ til en kontakt, fx gennem spil, blogs og chatrooms. De skal have vejledning og støtte til sikkerhed på internettet i den sammenhæng. De kan også selv tage initiativ til at invitere engelsktalende besøgende med ind i undervisningen. Eleverne skal arbejde med flere typer af sproglige varianter, dels regionale og sociale, dels forskellige registre, fx gennem film

og medier og på tværs af skriftlige og mundtlige genrer. Eleverne skal kunne identificere de væsentligste sproglige træk, der kendetegner de forskellige varianter.

Tekst og medier

Eleverne skal kunne vurdere teksterne i forhold til genre og sprogbrug gennem arbejdet med et alsidigt udbud af tekster om emner af personlig, kulturel og samfundsmæssig relevans. Eleverne skal have viden om struktur og funktion i multimedialt medier. Eleverne skal kunne søge og formidle information til forskellige modtagere i et sammenhængende sprog afpasset genren. Eleverne skal kunne afpasse stil og indhold efter afsender, hensigt og modtager, og målet er, at de selvstændigt skal kunne anvende varierede tekst-

typer i forskellige medier og blive bevidste om sammenhæng mellem genre, formål og indhold i forskellige tekster. Elevernes eget medieforbrug inddrages som en ressource i arbejdet.

Sprogformidling

Eleverne skal arbejde med forskellige situationer, der appellerer til, at de formidler som tredjepart mellem to sprog. Eleverne skal kunne omstille sig relativt hurtigt fra dansk til engelsk og omvendt i enkle og rutineprægede vendinger. Der tilstræbes så realistiske situationer som muligt fra kendte sammenhænge, så eleverne har mulighed for at formidle meningsfyldt fx ved at formidle indholdet i turistbrochurer, ungdomsevents, avisannoncer o.a.

TRINFORLØB FOR 10. KLASSETRIN

Eleverne skal arbejde med emner af personlig, kulturel og samfundsmæssig relevans.

Sproget bruges fortsat som kommunikationsmiddel, men med øget fokus på formål, præcision og nuancering. Det skriftlige arbejde skal nu have større fokus som et selvstændigt kommunikativt redskab.

Undervisningen skal foregå på engelsk og skal forberede eleverne på den senere anvendelse af engelsk i uddannelsessystemet for de elever, som ønsker det.

Eleverne skal efterhånden kunne arbejde mere selvstændigt og med større grad af medbestemmelse.

MUNDTLIG KOMMUNIKATION

Kompetenceområdet **mundtlig kommunikation** omfatter seks færdigheds- og vidensområder:

- **Lytning** fokuserer på talt engelsk i autentisk tempo.
- **Samtale** fokuserer på spontane samtaler.
- **Præsentation** fokuserer på kilder og præsentationsformer.
- **Sprogligt fokus** fokuserer på ordforråd.
- **Kommunikationsstrategier** fokuserer på fleksible valg af strategier.
- **Sproglæringsstrategier** fokuserer på selvstændige arbejdsformer.

Lytning

Eleverne skal kunne forstå lyttetekster talt i et autentisk tempo. Der skal fortsat fokuseres på lytning inden for en stadig bredere emnekreds, der omfatter personlige, kulturelle og samfundsmæssige emner. Der skal så vidt muligt anvendes autentiske tekster.

Eleverne skal kunne forstå hovedindhold og nogle detaljer af autentisk engelsk gennem brug af forskellige lytteknikker.

Samtale

Eleverne skal kunne og have lyst til at udtrykke sig mundtligt på engelsk i meningsfulde sammenhænge flydende og med rimelig lethed afpasset situationen. Eleverne skal kunne benytte engelsk i alle klasse- og samarbejdssituationer.

Sproget som kommunikationsmiddel er fortsat i centrum, men med øgede forventninger til rimelig præcision og nuancering og større sproglig bevidsthed. Eleverne skal udvikle deres kendskab til centrale samtalemønstre, turtagning gennem brug af gambitter, hyppigt anvendte talesprogs vendinger og høflighedsfraser.

Gennem arbejdet med it og medier, simuleringer og kontakt med engelsktalende personer fx i sikre digitale fora skal sprogbrugen udvikles og afpasses efter situation og modtagere.

Præsentation

Eleverne skal kunne søge, udvælge, bearbejde og formidle informationer til forskellige grupper af modtagere. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at præsentere emner på engelsk i forskellige kommunikative situationer. Her inddrages forskellige præsentationsformer, herunder kreative og it-baserede.

Eleverne skal kunne anvende centrale informationer fra mange forskellige kilder og omsætte indholdet til en struktureret fremlæggelse, hvor de også redegør for synspunkter med argumenter for og imod.

Sprogligt fokus

Eleverne skal fortsat arbejde med at opbygge et rimelig præcist og varieret ordforråd, herunder hyppige idiomatiske vendinger og kollokationer, fx tall man/high wall.

Eleverne skal udvikle deres ordforråd med mindre hyppige ord og vendinger, herunder emnerelaterede fagord. Fasemål under sprogligt fokus for skriftlig kommunikation inddrages også i det mundtlige arbejde.

Kommunikationsstrategier

Elevernes mundtlige færdigheder skal udvikles gennem brug af varierede og hensigtsmæssige strategier med fokus på at kunne fastholde emne og samtaleret. Eleverne skal kunne rette sig selv med det formål at reformulere en ytring for at blive forstået. Eleverne skal samtidig kunne hjælpe samtalepartnere videre i kommunikationen, hvis de oplever problemer.

Engelskbaserede strategier, fx omskrivning og brug af synonyme og overbegreber, skal anvendes

systematisk for at undgå, at samtalen går i stå. Fyldord, tøven og gentagelser benyttes for at give tænketid, mens man taler.

Sproglæringsstrategier

Eleverne skal udvikle selvstændige arbejdsformer, både når de arbejder alene og i grupper.

Eleverne skal arbejde med strategier til at finde, vurdere og anvende informationer fra internettet og engelsksprogede kilder, fx i forbindelse med fremlæggelser. Efterhånden skal eleverne lære processer til selvstændigt at søge og formidle information til forskellige grupper af modtagere med inddragelse af teknikker til varierede præsentationsformer.

SKRIFTLIG KOMMUNIKATION

Kompetenceområdet **skriftlig kommunikation** omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

- **Læsning** fokuserer på selvstændig læsning af autentiske tekster i forskellige genrer.
- **Skrivning** fokuserer på brug af skriftlighed, der passer til den kommunikative situation og med en rimelig sproglig præcision.
- **Sprogligt fokus** fokuserer på sproglig præcision.
- **Sproglæringsstrategier** fokuserer på anvendelse af sproglige hjælpemidler.

Læsning

Eleverne skal kunne læse, forstå og vurdere mere komplekse, autentiske tekster, både argumenterende og forskellige multimodale tekster af varierende omfang om forskellige emner.

Eleverne skal have fokus på, at alle tekster er udtryk for synspunkter og underliggende budskaber. Dette foregår ved tematisk arbejde med tekster, som tilsammen giver forskellige vinkler på det tema, der arbejdes med.

Skrivning

Eleverne skal kunne skrive tekster, hvor budskabet formidles klart. Eleverne skal have opmærksomhed på, at tekster skrives i en sammenhæng, hvor hensigt, modtager og situation danner en ramme for genre, struktur og sprog.

Eleverne skal arbejde med struktur i hele teksten, i afsnit, i den enkelte sætning og i ord og

fraser. Skrivningen skal stadig støttes, fx gennem brug af modeltekster, fællesskrivning på klassen, brug af skabeloner og samskrivning. Skrivningen bliver i dette forløb mere kompleks og detaljeret både sprogligt og indholdsmæssigt.

Sprogligt fokus

Eleverne skal arbejde med funktionel grammatik ved at fokusere på sammenhængen mellem teksters formål og de sproglige valg.

Eleverne skal arbejde med øget sproglig præcision både i forhold til ordforråd, grammatik og tekststruktur. Dette sker bl.a. gennem kritisk brug af computerens stave- og grammatikkontrol, elektroniske ordbøger samt grammatiske oversigter til hjælp ved stavning og tegnsætning.

Fasemål under sprogligt fokus for mundtlig kommunikation inddrages også i det skriftlige arbejde.

Sproglæringsstrategier

Eleverne skal kritisk og målrettet kunne anvende sproglige hjælpemidler, herunder it-baserede.

Eleverne skal stadig have hjælp til at anvende ordbøger og andre ressourcer i arbejdet med skriftlig kommunikation, herunder it-baserede.

Eleverne skal fortsat arbejde med såvel de latinske som de danske, tyske og engelske grammatiske betegnelser.

For at understøtte den mere komplekse læsning skal der arbejdes videre med elevernes brug af gættestrategier.

KULTUR OG SAMFUND

Kompetenceområdet **mundtlig kommunikation** omfatter fire færdigheds- og vidensområder:

- **Interkulturel kontakt** fokuserer på forståelse af karakteristika ved kulturmøder.
- **Engelsk som adgang til verden** fokuserer på engelsk som internationalt kommunikationsmiddel.
- **Tekst og medier** fokuserer på engelsksprogede medier.
- **Sprogformidling** fokuserer på elevens evne til at gå ind og ud af dansk og engelsk.

Interkulturel kontakt

Interkulturelle kontakter foregår altid med andre mennesker eller konkrete tekster. Eleverne skal kunne kommunikere om både deres egne og andres kulturmøder. De skal være bevidste om potentielle konfliktpunkter i sådanne møder og have redskaber til at undgå og nedtrappe mulige konflikter.

Eleverne skal arbejde med refleksion over kultur og kulturmøder, både de møder, eleverne selv oplever, overværer og stifter bekendtskab med gennem tekster. Kulturmøder indebærer altid værdier, og ved at fastholde en åben og nysgerrig tilgang skal eleverne kunne anvende engelskfaget til at kunne forstå og diskutere disse forhold på engelsk.

På basis af den interkulturelle forståelse skal de til sidst kunne agere både selvstændigt og fleksibelt i mere spontane møder, som også omhandler viden om engelsksprogede kulturer og samfundsforhold. De skal kunne agere spontant i kulturmøder og skal derfor have en større grad af automatisering af deres viden om sprog, normer og værdier. Det udvikles kun gennem aktiv træning og handling i ægte internationale kontakter, hvilket er en vigtig måde at inddrage omverdenen i undervisningen på.

Undervisningen skal tage udgangspunkt i tekster, som både er relevante for eleverne, og som

samtidig giver en nuanceret opfattelse af kultur- og samfundsforhold i engelsksprogede områder over tid.

Engelsk som adgang til verden

Eleverne skal have mere fokus på varianter af engelsk på verdensplan. De skal kunne forklare enkle forskelle og vide, om det drejer sig om udtale og intonation, ordvalg eller fraser. Eleverne skal desuden være i stand til selv at anvende engelsk som internationalt kommunikationsmiddel i reelle situationer, som de også selv er med til at skabe og arrangere, og de skal kunne have en vellykket kommunikation, der peger frem mod, at de kan agere selvstændigt i internationale kulturmøder.

Eleverne skal arbejde med flere typer af sproglige varianter, dels regionale og sociale, dels forskellige registre, fx gennem film og medier og på tværs af skriftlige og mundtlige genrer.

Eleverne skal kunne identificere de væsentligste sproglige træk, der kendetegner de forskellige varianter.

Til sidst skal eleverne kunne tale om, hvordan sproget farves af de sammenhænge, det indgår i, så mulige konfliktpunkter i kulturmøderne forstås og undgås.

Tekst og medier

Eleverne skal kunne producere multimodale tekster selv, og de skal kunne vurdere andres tekster, som ofte vil være mere komplekse end deres egne, med hensyn til sammenhæng mellem hensigt og form.

Eleverne skal arbejde med aktuelle nyheder i engelsksprogede medier. De skal kunne præsentere dem og kunne diskutere deres indhold og holdninger. Eleverne skal kunne perspektivere de aktuelle nyheder til danske eller tyske forhold. Undervisningen skal give eleverne mulighed for kritisk at kunne vurdere kildernes troværdighed.

Sprogformidling

Eleverne skal arbejde med forskellige situationer både mundtligt og skriftligt, der appellerer til, at de formidler som tredjepart mellem to sprog. Eleverne skal kunne omstille sig hurtigt fra dansk til engelsk og omvendt i komplekse og stadigt oftere ikke forberedte situationer. Der anbefales realistiske situationer fra sammenhænge, der har relevans for unge mennesker, så eleverne ved hjælp af både skriftlige og mundtlige kommunikationsstrategier kan formidle meningsfyldt fx indholdet i brochurer, forespørgsler, avisannoncer o.a.

IT OG MEDIER

It og medier er en stor ressource til engelskundervisningen. Computeren og andre platforme kan nærmest betegnes som sprogundervisningens lommeregner. It og medier giver adgang til sprogligt input, som er autentisk og aktuelt.

It- og mediekompetencer kan udskilles i fire elevpositioner, som i praksis vil have store overlap og sammenfald.

Eleven som kritisk undersøger

Der arbejdes i alle kompetenceområder med eleverne som kritiske undersøgere.

Eleverne skal fx kritisk kunne bruge digitale medier til at søge information om engelsktalende lande og kulturer samt om temaer, der arbejdes med i undervisningen.

Eleverne skal kunne benytte målrettede strategier til internetsøgning. De skal kunne analysere og vurdere søgeresultaterne kritisk samt citere disse korrekt. Det kan fx være, at eleverne skal lave en *armchair travel* eller en præsentation af deres yndlingsband.

De digitale ordbøger, grammatiske oversigter samt computerens stave- og grammatikkontrol fungerer som digitale hjælpemidler i engelskundervisningen. Eleverne skal kunne foretage opslag samt vurdere, hvilket ord eller udtryk der passer ind i konteksten.

Eleven som analyserende modtager

I kompetenceområdet *kultur og samfund* skal eleverne opnå færdigheder som analyserende modtagere.

Eleverne skal kunne analysere og vurdere medieprodukters måde at præsentere verden på. De

skal fx reflektere over, hvem der ønsker at skabe hvilke reaktioner hos hvem og med hvilke hjælpemidler. Eleverne skal kunne vurdere reliabiliteten i forskellige reklamer og hjemmesider.

Eleven som målrettet kreativ producent

Eleverne skal have kompetencer som målrettede og kreative producenter i digital produktion inden for alle kompetenceområderne. Fx kan de i første undervisningsforløb lave en digital præsentation af sig selv og de nære omgivelser, som kan udveksles med elever i andre lande med respekt for gældende persondataforordning.

Eleven som ansvarlig deltager

Eleverne skal opnå kompetencer som ansvarlige deltagere. I kompetenceområdet *kultur og samfund* skal eleverne opnå færdigheder til at kommunikere, videndele og samarbejde ved brug af sikker digital teknologi, sociale medier og online undervisningsplatforme.

I wikis eller blogs kan eleverne samarbejde fx med en hollandsk klasse om et fælles emne som fx livet i et vadehavsområde med fokus på fælles formidling af identiske problemstillinger og lokal diversitet.

INNOVATION OG ENTREPRENØRSKAB

Innovation og entreprenørskab kan udskilles i fire komplementære og indbyrdes afhængige dimensioner: Handling, kreativitet, omverdensforståelse og personlig indstilling.

Sprogundervisning skal motivere eleverne til at udfolde sig, tage chancer og afprøve deres sprog i mange og gerne utraditionelle situationer. Det skal være helt naturligt at begå fejl, og alle skal vide, at det er fejlene, man lærer af. Det drejer sig om at lære at turde handle og eksperimentere som en naturlig del af fagligt arbejde og læring.

I kompetenceområderne *mundtlig og skriftlig kommunikation* arbejdes med dimensionen handling. Eleverne skal strategisk kunne variere deres kommunikation mundtligt, skriftligt og digitalt alt efter målgruppe og situation. At være innovativ og entreprenant omfatter i høj grad samarbejde. Vi er som oftest mest innovative gennem at møde det anderledes ved samarbejdspartnere og ved at udfordre hinandens tænkning og sproglige formåen. Grupper på kryds og tværs med støtte til et læringsfokuseret gruppearbejde og brug af engelsk er centralt.

I kompetenceområderne *mundtlig og skriftlig kommunikation* arbejdes med dimensionen kreativitet. Eleverne skal kunne kombinere og omsætte deres faglige viden på nye måder. Ved at give plads til utraditionelle forslag og idéer fra elevernes side skal de opmuntres til at eksperimen-

tere og lege med både sprog og tematikker i undervisningen. Når eleverne får mulighed for at udfolde sig gennem opgaver, der rummer udfordringer til flere sanser, motiveres de til at bruge deres fantasi. Det styrker elevernes divergente tænkning.

I kompetenceområdet *kultur og samfund* arbejdes med dimensionen omverdensforståelse. Eleverne skal have mulighed for at undersøge deres omverden. Så hurtigt som muligt og inden for lovens rammer skal de i kontakt med omverdenen, som i høj grad anvender engelsk, og igennem hele skoleforløbet skal deres nysgerrighed omkring sprog, tekster og kultur støttes og styrkes.

Der arbejdes med dimensionen personlig indstilling under alle kompetenceområder. Helt centralt i at udvikle elevernes innovative og entreprenante kompetencer er det at sørge for succesoplevelser. Eleverne skal opnå tro på egen formåen gennem mange succesoplevelser og derigennem tro på, at de både i og uden for skolen er i stand til at løse de sproglige, tekstmæssige og kulturelle opgaver, de møder i en moderne, globaliseret verden.

KULTURFORSTÅELSE

UNDER UDARBEJDELSE

FAGTEAMETS OVERORDNEDE PLAN

I fagteamets overordnede plan fastholdes de aftaler, som skolens fagteam indgår for faget engelsk på deres skole for de enkelte årgange. Planen evalueres og revideres årligt. På baggrund af fagteamets overordnede plan og fagets læreplan udarbejder den enkelte lærer sin årsplan.

AFTALER	
Undervisning	Fordeling af bestemte temaer og/eller undervisningsenheder Opbygning af kompetencer Konkrete fagspecifikke metoder Projekter Inddragelse af eksterne undervisningstilbud og ekskursioner
Differentiering	Former for differentiering Tiltag i forhold til elever med særlige behov eller begavelse
Fagsprog	Fastlæggelse af ensartet anvendelse af betegnelser og begreber
It og medier	Fagets bidrag til udvikling af elevernes it- og mediekompetencer
Innovation og entreprenørskab	Fagets bidrag til udvikling af elevernes innovative og entreprenante kompetencer
Hjælpemidler og materialer	Fagafhængigt: lærebøger, opslagsværker, (elektroniske) ordbøger, lommeregner, formelsamlinger osv.
Bedømmelse	Principper for bedømmelse og udformning af dokumentation

EVALUERING

Elevens læring og trivsel følges ad, og de supplerer hinanden. En tydelig feedback- og evalueringskultur giver eleven oplevelsen af selv at være en central aktør i evalueringen af egen faglig og social udvikling og trivsel. Derudover kan elevens systematiske medinddragelse være med til at udvikle skolen generelt og læringsmiljøet specielt samtidig med, at den er en vigtig tilbage melding til læreren og fagteamet. I Skoleforeningens inklusionspolitik står:

Det er centralt for et barns trivsel, udvikling og livschancer at opleve sig som en værdifuld deltager i sociale og faglige fællesskaber. Det gavner alle børn i fællesskabet, når læringen tilrettelægges på en måde, der tilgodeser mange forskellige behov og skaber deltagelsesmuligheder for alle.¹

For at støtte op om den faglige og sociale udvikling gennemføres der på skolerne trivselsundersøgelser af undervisnings- og læringsmiljøet. Trivselsundersøgelserne inddrages i evaluerings samtaler og skal resultere i handleplaner for skolen og de elever, der ikke trives.² Udover at give bedre trivsel er dette med til at støtte eleven i hans eller hendes faglige udvikling og giver eleven en mere aktiv rolle i sin egen læreproces.

For at eleven kan få det fulde udbytte af undervisningen, er det vigtigt, at de intentioner, lærerne har med undervisningen, synliggøres for eleven.³ Sammenhængen mellem undervisningen og elevernes læring skal altså være tydelig og gennemskuelig. Det forudsætter, at undervisningen er baseret på klare mål og kriterier, hvor evaluering spiller en central rolle.

Den faglige evaluering forstås som systematisk dokumentation og faglig bedømmelse af den enkelte elevs udvikling og standpunkt. Evalueringen omfatter alle fagets kompetenceområder og skal forholde sig til både arbejds- og læreproces

samt resultater. Evalueringen er således en del af en løbende dialog mellem elev, forældre og lærer og indeholder elementer af feedback, rådgivning, vejledning og støtte, der åbner for nye perspektiver. Evalueringen skal løbende understøtte elevens tiltro til egne evner og en erkendelse af, at al læring er en proces, hvor det at kunne acceptere usikkerhed og turde fejle er en vigtig del af læringsprocessen. Som sådan er evalueringen også en del af elevens dannelsesproces.

Summativ og formativ evaluering af det faglige

Evalueringen er både en summativ (afsluttende) og en formativ (løbende) evaluering, der støtter elevernes udbytte af undervisningen og lærerens planlægning. For læreren tjener evalueringen det formål at være på forkant med elevernes udbytte og på et tidligt tidspunkt at kunne justere og eventuelt revidere læringsmål og metoder samt fastlægge nye mål for undervisningen. Evalueringen er således en del af et systematisk arbejde, der indbefatter planlægning, tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisningen, ligesom lærerens evaluering er udgangspunktet for undervisningsdifferentiering. Jo mere læreren ved om, hvad eleven kan og ved, og om hvordan eleven lærer og motiveres, jo bedre kan undervisningen tilrettelægges derefter. Den løbende feedback og evaluering er for eleven en hjælp til selvevaluering og støtte for den videre læreproces og har således afgørende betydning for elevens læringsresultater.

Fælles Evaluering

Eleverne deltager på nogle årgange i Skoleforeningens obligatoriske Fælles Evaluering og de dertil hørende frivillige prøver som et led i at af dække en række af elevernes basiskompetencer. Fælles Evalueringens pædagogiske prøver er ikke direkte en evaluering af et undervisningsforløb, hvorfor de ikke kan anvendes som prøver og prøvelignende bidrag eller indgå i halv- og helårsevalueringen af eleven. Der gives således heller ikke karakterer for prøver i forbindelse med Fælles Evaluering. Der arbejdes formativt (fremadrettet) med resultaterne i dialog med elever og forældre

1 Skoleforeningens inklusionspolitik fra 2016 se: <http://www.skoleforeningen.org/indsatsomraader/inklusion>

2 Dansk Center for Undervisningsmiljø: Dansk Center for Undervisningsmiljø se: <http://dcum.dk/>

3 John Hattie, Visible Learning (2009)

samt på teammøder/klassekonferencer/i fag-teams.

Evalueringsformer

Den evaluerende, didaktiske refleksion er en refleksion over, hvor godt undervisningsforløbet understøttede elevernes opnåelse af det ønskede læringsudbytte. Arbejdet med læringsmål sikrer et godt grundlag for lærerens evaluering af

elevens læringsudbytte. Den løbende evaluering undervejs i forløbet følges op af en evaluering af læringsudbyttet ved undervisningsforløbets afslutning. Her skal læreren både evaluere, om eleverne har nået målet, men det kan også være nyttigt at få elevernes feedback på undervisningen. Evaluering kan derfor foretages på fire niveauer:⁴

Elevernes læringsudbytte – selvevaluering	Elevernes læringsudbytte – lærerens vurdering – feedback
Lærerens undervisning – selvevaluering	Lærerens undervisning – elevernes vurdering – feedback

Der er forskellige måder, man kan evaluere elevernes læring og undervisningen på. Det kan fx være gennem analyse af elevens proces og produkter, observationer af elevernes læringsudbytte og egen undervisningspraksis samt gennem dialog som evaluering af undervisning og mål mellem både lærer-elev, lærer-elev-forældre og lærer-lærer.

I forbindelse med evaluering er arbejdet med tegn på læring et vigtigt hjælpemiddel i forhold til den løbende evaluering.

Bedømmelse

I bedømmelsen skelnes der mellem to bedømmelsesområder: *undervisningsbidrag*⁵ og *prøver og prøvelignende bidrag*,⁶ der begge skal dokumenteres.

Undervisningsbidrag omfatter alle elevens præstationer i den daglige undervisning eller undervisningskontekst, det vil sige alle mundtlige, skriftlige og praktiske præstationer, hvad enten der er tale om selvstændigt arbejde, par- eller gruppearbejde. Der kan gennemføres tests på højst 20 min. inden for udvalgte færdigheds- og vidensmål.

Prøver og prøvelignende bidrag skal tilgodese fagets kompetenceområder, de tre taksonomiske niveauer (I reproduktion, II anvendelse og reorganisering og III vurdering, perspektivering og refleksion) og kan være skriftlige, mundtlige og praktiske, således fx også en portfolio. Bedømmelsen skal basere sig på tydelige vurderingskriterier, som er kendt af eleverne på forhånd. Bedømmelsen må ikke kun indeholde en vurdering (summativ evaluering), men skal også være en fremadrettet læringshjælp til eleven (formativ evaluering). Læreren skal målrette og differentiere sin feedback under hensyn til elevens forudsætninger og potentialer.

De evalueringsformer, der anvendes i løbet af skoleåret, skal give eleven mulighed for at vise de erhvervede kompetencer i gentagne og skiftende sammenhænge.

Halv- og helårsevaluering

Den formative evaluering er grundlag for halv- og helårsevalueringen, der er en juridisk handling og derfor underlagt regler, der skal følges.

Ved en samlet bedømmelse af elevens præstationer skelnes der mellem præstationerne i de såkaldte undervisningsbidrag og præstationerne i *prøver og prøvelignende bidrag*.

Halv- og helårsevalueringen skal afspejle elevens faglige niveau baseret på kompetencemålene i

4 Læringsmål – Inspiration til arbejdet med læringsmål i undervisningen, Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling (2016)

5 *Unterrichtsbeiträge*

6 *Leistungsnachweise*

læreplanen og er resultatet af både en faglig og en pædagogisk vurdering.

Undervisningsbidragene – altså den daglige undervisning – skal vægtes højest. Det skal sikres, at bedømmelsen baserer sig på forskellige former for undervisningsbidrag.

Elevens arbejdsindsats eller adfærd kan som udgangspunkt ikke indgå i grundlaget for halv- og helårsevalueringen. Sådanne faktorer kan alene inddrages, hvis de påvirker elevens faglige niveau, eller hvis faget på det pågældende trin indeholder mål, der omfatter disse forhold.

OBLIGATORISK EVALUERING: PRØVER OG PRØVELIGNENDE BIDRAG

Fællesskole 5.-10. klasse

Ud over evaluering og dokumentation af elevens faglige præstationer på baggrund af undervisningsbidragene, er der følgende krav om antal prøver og prøvelignende bidrag:

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	9. klasse	10. klasse
Tysk	4	4	4	4	4	4
Matematik	4	4	4	4	4	4
Dansk	4	4	4	4	4	4
Engelsk	-	2	4	4	4	4
Natur/teknologi	2	2				
Geografi			2	2	2	2
Fysik og kemi			2	2	2	2
Biologi			2	2	2	2

Se antal fælles evalueringer på www.evaluering.de

Antallet af prøver og prøvelignende bidrag skal fordeles ligeligt på de to halvår.

I fagene historie, religion, samfundsfag, idræt, musik, billedkunst og madkundskab er der ingen prøver og prøvelignende bidrag. Her evalueres og dokumenteres elevens faglige præstationer på baggrund af undervisningsbidrag.

SPECIFIKT FOR ENGELSK

I engelsk skal der dokumenteres 2 prøver og prøvelignende bidrag i 6. klasse (1 pr. halvår) og 4 prøver og prøvelignende bidrag årligt fra 7.-10. klasse (2 pr. halvår). Pr. skoleår skal mindst ét af disse være mundtligt.

For de elever i 9. og 10. klasse, der forventes at gå til afsluttende eksamen i det indeværende skoleår, skal to af de fire prøver/prøvelignende bidrag have indhold og længde, der svarer til den afsluttende skriftlige eksamen. En såkaldt prøveeksamen regnes også som prøve/prøvelignende bidrag.

Hvis man anvender tidligere eksamensopgaver som prøver/prøvelignende bidrag, skal man være opmærksom på, at eleven skal vurderes ud fra hele karakterskalaen A-H (bortset fra de elever,

der forventes at gå til eksamen i det indeværende skoleår). Det vil sige, at opgaverne skal suppleres, eller der for sprogfagernes vedkommende gives mulighed for en højere karakter ved en mere fyldestgørende besvarelse og kvalitet i den afsluttende skriveopgave.

Eksamen efter 9. og 10. klasse

Den centralt stillede eksamen efter 9. klasse og 10. klasse består af en skriftlig del og en praktisk mundtlig del. Grundlaget for eksamen er læreplanens indhold som beskrevet i kompetence-, færdigheds- og vidensmålene.

De centralt stillede eksamensopgaver bliver stillet af Skoleforeningen efter gældende regler og udsendt til skolerne. Der udsendes informationsmateriale inden eksamen.

KILDER

Vedtægter for Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V., Dansk Skoleforening for Sydslesvig, 2011:

<http://www.skoleforeningen.org/media/46171/Skoleforeningens-vedtaegter.pdf>

Forenklede Fælles Mål, Undervisningsministeriet, 2014-2018:

<http://www.emu.dk/omraade/gsk-laerer>

Mål for Sprog og Læsning for dagtilbud, grund- og fælleskolen, Dansk Skoleforening for Sydslesvig, 2016:

<http://www.skoleforeningen.org/media/2871934/maalene-for-sprog-og-laesning.pdf>

Skoleforeningens inklusionspolitik, Dansk Skoleforening for Sydslesvig, 2016:

<http://www.skoleforeningen.org/foreningen/vedtaegter-og-politikker/inklusionspolitik>

Zeugnisverordnung (ZVO), Ministerium für Bildung und Frauen des Landes Schleswig-Holstein, 2008:

<http://www.gesetze-rechtsprechung.sh.juris.de/jportal/?quelle=jlink&query=ZeugnV+SH&psml=bssshoprod.psml&max=true&aiz=true>

Landesverordnung über Gemeinschaftsschulen (GemVO), Ministerium für Bildung und Wissenschaft

des Landes Schleswig-Holstein, 2014: <http://www.gesetze-rechtsprechung.sh.juris.de/jportal/?quelle=jlink&query=GemSchulV+SH&psml=bssshoprod.psml&max=true&aiz=true>

Fachanforderungen, Ministerium für Schule und Berufsbildung des Landes Schleswig-Holstein, 2014-2016:

<http://lehrplan.lernnetz.de>

Leitfäden zu den Fachanforderungen, Ministerium für Schule und Berufsbildung des Landes Schleswig-Holstein,

2014-2016: <http://lehrplan.lernnetz.de>

BILAG

Pejlemærker for god undervisning

Dygtige undervisere er den enkeltstående faktor, der har størst indflydelse på elevernes udbytte af undervisningen. Debatten handler dog ofte om meget andet end selve kerneopgaven – undervisningen.

Der bør bruges flere kræfter på skolernes og uddannelsesinstitutionernes kerneopgave og på at udvikle undervisningen – både i hverdagens skolepraksis og i den større nationale debat om undervisningsområdet. Danske Underviserorganisationers Samråd og Undervisningsministeriet har derfor i fællesskab udarbejdet 12 pejlemærker for, hvad der kendetegner god undervisning. Pejlemærkerne udgør ikke en facitliste, men er et oplæg til en lokal og national faglig debat om, hvad god undervisning er og hvordan god undervisning skabes.

Formål og værdier

1. God undervisning fremmer elevernes faglige, sociale og personlige udvikling og dannelse og lever op til uddannelsernes mål, formål og værdier.

Rammer og forudsætninger for god undervisning

2. God undervisning bygger på lærerens engagement, motivation og professionelle ansvar og dømmekraft.
3. God undervisning udføres og udvikles af fagligt og pædagogisk kompetente og opdaterede lærere.
4. God undervisning sker inden for tidsmæssige, fysiske og organisatoriske rammer, der skaber rum til faglig dialog, udvikling, planlægning, opfølgning og feedback.
5. God undervisning udvikles fagligt og pædagogisk i et miljø præget af tillid, åbenhed og samarbejde.

God undervisning – i samspillet mellem lærer og elever

6. God undervisning har faglig ambition, en tydelig retning og struktur.
7. God undervisning bygger på høje forventninger til alle elever og fremmer elevernes progression.
8. God undervisning fremmer og praktiserer demokratiske principper.
9. God undervisning bygger videre på og udvider elevernes erfaringsverden.
10. God undervisning sker i et trygt læringsmiljø med rum til at stille spørgsmål, reflektere og begå fejl.
11. God undervisning bygger på gensidig respekt mellem lærere og elever.
12. God undervisning er varieret og sætter elevgruppens mangfoldige kompetencer i spil.

DE VIGTIGSTE GRAMMATISKE BETEGNELSER

For at give eleverne mulighed for større sammenlignelighed i sprogfagene skal de latinske grammatiske betegnelser anvendes i alle sprogfag.

Den engelske oversigt indeholder også begreber, som eleverne evt. først vil møde i et senere skoleforløb.

Dansk	Latin*	Tysk	Engelsk (ESL)
navneord	substantiv/Nomen	Namenwort	noun
egennavn	proprium	Eigenname	proper noun
hankøn	maskulinum	männlich	
hunkøn	femininum	weiblich	
intetkøn	neutrum	sächlich	
fælleskøn	utrum	-	
ental	singularis/Singular	Einzahl	the singular
flertal	pluralis/Plural	Mehrzahl	the plural
ubestemt	indefinit	-	
bestemt	definit	-	
nævnefald	nominativ	1. Fall	
ejefald	genitiv	2. Fall	the genitive
hensynsfald	dativ	3. Fall	
genstandsfald	akkusativ	4. Fall	
fald	kasus	Fall	
køn	genus	Geschlecht	
tal	numerus	Zahl	
substantivernes bøjning	deklination	Beugung der Substantive	inflection of nouns countable uncountable
udsagnsord	verbum/Verb	Zeitwort/Tuwort/ Tätigkeitswort	verb
udsagnordenes bøjning	konjugation	Beugung des Verbs	conjugation of verbs
navnemåde	infinitiv	Grundform	the infinitive
nutids tillægsform	præsens participium/ Partizip Præsens	Mittelwort der Gegenwart	present participle
datids tillægsform	perfektum participium/ Partizip Perfekt	Mittelwort der Vergangenheit	past participle
tid	tempus	Zeitform	
nutid	præsens/Præsens	Gegenwart	the present tense the present continuous
datid	præteritum/Präteritum (Imperfekt)	Vergangenheit	the past tense the past continuous
førnutid	perfektum/Perfekt	vollendete Gegenwart	the present perfect
førdatid	plusquamperfektum/ Plusquamperfekt	vollendete Vergangenheit	the past perfect
fremtid	futurum/Futur I Futur II	Zukunft vollendete Zukunft	the future
	modus	Aussageweise	
hjelpeudsagnsord	hjelpeverbum	Hilfsverb	auxilliary verb
mådeudsagnsord	modalverbum/Modalverb	Zeitwort der Aussageweise	modal verb
fremsættende måde/ fortællemåde	indikativ	Wirklichkeitsform	
fortællende måde/ ønskemåde	konjunktiv I + II	Möglichkeitsformen	
bydeform	imperativ	Befehlsform	the imperative
handleform	aktiv	Tatform	the active
lideform	passiv	Leideform	the passive
tillægsord	adjektiv	Wiewort/Eigenschaftswort	adjective
gradbøjning	komparation	Steigerung/Vergleichsformen	
grundform – 1. grad	positiv	Grundstufe	positive
højere grad – 2. grad	komparativ	Vergleichsstufe/Höherstufe	comparative
højeste grad – 3. grad	superlativ	Höchststufe	superlative

biord	adverbium/Adverb	Umstandswort	adverb
stedord	pronomen	Fürwort	pronoun
personligt stedord	personligt pronomen/ Personalpronomen	personliches Fürwort	personal pronoun
henførende stedord	relativt pronomen/ Relativpronomen	bezügliches Fürwort	relative pronoun
ejestedord	possesivt pronomen/ Possesivpronomen	besitzanzeigendes Fürwort	possessive pronoun
tilbagevisende stedord	refleksivt pronomen/ Reflexivpronomen	rückbezügliches Fürwort	reflexive pronoun
påpegende stedord	demonstrativt pronomen/ Demonstrativpronomen	hinweisendes Fürwort	demonstrative pronoun
spørgende stedord	interrogativt pronomen/ Interrogativpronomen	fragendes Fürwort	interrogative pronoun
ubestemt stedord	indefinit pronomen/ Indefinitpronomen	ubestimmtes Fürwort	
talord	numeralie/Numerale	Zahlwort	number
mængdetal	kardinaltal/Kardinalzahl	Grundzahl	cardinal number
ordenstal	ordinaltal/Ordinalzahl	Ordnungszahl Vervielfältigungszahl Wiederholungszahl Bruchzahl Gattungszahlwort Sammelzahl ubestimmtes Zahlwort	ordinal number
bindeord	konjunktion	Bindewort	conjunction
sideordningsbindeord	sideordningskonjunktion/ nebenordnende Konjunktion	nebenordnend	
underordningsbindeord	underordningskonjunktion/ unterordnende Konjunktion	unterordnend	
forholdsord	præposition/Präposition	Verhältniswort	preposition
udråbsord	interjektion	Ausrufewort	
kendeord	artikel	Begleiter	article
		ubestimmt	definite
		bestimmt	indefinite
sætningens vigtigste led		die wichtigsten Satzglieder	
grundled	subjekt	Satzgegenstand	
udsagnsled	verballed/Prädikat	Satzaussage/Satzkern	
ejefald	gentiv/Genitivobjekt	Ergänzung im 2. Fall	
hensynsled	indirekte objekt/Dativobjekt	Ergänzung im 3. Fall	
genstandsled	direkte objekt/ Akkusativobjekt	Ergänzung im 4. Fall	
forholdsordsled	præpositionsforbindelse/ præpositionales Objekt adverbialled/ adverbiale Bestimmungen	Ergänzung mit Präposition/ Ergänzung mit Verhältniswort	
biled - sted - tid - måde - årsag - grad	- lokal - temporal - modal - kausal	Umstandsbestimmungen - Ort - Zeit - Art und Weise - Grund	
omsagnsled til grundled eller genstandsled	attribut prædikativ til subjekt eller objekt/prædikativ	Beifügung der Satzaussage zugeord- netes Gleichsetzungsnomi- nativ/weiteres Satzglied im 1. Fall	

* De latinske begreber, der bruges i faget tysk, er kun medtaget, hvor de afviger grundlæggende fra de danske. Der, hvor begreberne ellers er enslydende på dansk og tysk, er den danske stavemåde med lille begyndelsesbogstav anvendt.

CENTER FOR PÆDAGOGIKS LÆREPLANSGRUPPER

Fag	Konsulent/tovholder	Sparringspartnere	Skole
Dansk	Tina Joost	Anne Karin Sjøstrøm Bente Knutzen-Koch Laura Lund Clausen	Bøl-Strukstrup Danske Skole Bredsted Danske Skole A. P. Møller Skolen
Tysk	Henry Bohm	Tina Rother Jessica Petersen Andrea Tutlewski	Gustav Johannsen-Skolen Jaruplund Danske Skole Gustav Johannsen-Skolen
Engelsk	Team Engelsk	Lis Bewernick Else Brink Nielsen Lis Blumenau	Skovlund-Valsbøl Danske Skole Cornelius Hansen-Skolen Husum Danske Skole
Matematik	Markus Hausen	Sandra Döhrwaldt Stefanie Bernsee Reimo Hinske	Cornelius Hansen-Skolen Jes Kruse-Skolen Jes Kruse-Skolen
Natur/teknologi	Kirsten la Cour, senere Rasmus Raun	Kirsten Weiss Sybilla Nitsch Jörg Liedtke	Jaruplund Danske Skole Hans Helgesen-Skolen Læk Danske Skole
Biologi	Kirsten la Cour, senere Rasmus Raun	Daniel Frost Larsen Frauke Pløen, senere Inga Rühmann	Husum Danske Skole A. P. Møller Skolen A. P. Møller Skolen
Geografi	Kirsten la Cour, senere Rasmus Raun	Markus Lorenzen Rasmus Raun Mette Lorenzen	A. P. Møller Skolen Cornelius Hansen-Skolen Jens Jessen-Skolen
Fysik og kemi	Kirsten la Cour, senere Rasmus Raun	Peter Aggerholm Tim Steffensen Iben Hougaard Grethe Andersen	Gustav Johannsen-Skolen Gustav Johannsen-Skolen A. P. Møller Skolen Duborg-Skolen
Religion	Kirsten la Cour, senere Christian Schlömer	Mette Jessen Jenny Heim (2016/17)	Store Vi Danske Skole Læk Danske Skole
Historie	Kirsten la Cour, senere Christian Schlömer	Verena Gülck Leif Mikkelsen	Gustav Johannsen-Skolen Duborg-Skolen
Samfundsfag	Kirsten la Cour, senere Christian Schlömer	Philipp Becker Leif Mikkelsen	Jes Kruse-Skolen Duborg-Skolen
Idræt	DSIS	Monica Eichhorn Bettina Andresen Susanne Terkelsen	Gustav Johannsen-Skolen Lyksborg Danske Skole Bøl-Strukstrup Danske Skole
Madkundskab	Charlotte Havn		Gustav Johannsen-Skolen
Musik	Ture Pejtersen	Jutta Öhler	A. P. Møller Skolen
Billedkunst	Dirk Jäger	Vibeke Lund	Jens Jessen-Skolen

Team Læreplan: Skole- og Gymnasiekontoret, de pædagogiske konsulenter for fagene, tovholder CfU
Redaktion: Mette Tode, Katrine Hoop og Alexander Rambow.